

לרחיים

התוועדות החסידיה בסיפור עלילתי מרתק

יוצא לאור ע"י מרכז את"ה באה"ק

אור תורת החסידות

מנכ"ל: הרב מנחם פרלשטיין
מנהל פעילות: הרב שמואל פרלשטיין
כתיבה ועריכה: הרב ישראל יצחק זלמנוב
עימוד ועיצוב: יצחק וירט

להזמנות, הארות והערות:
טלפון: 03-5785302 פקס: 076-5100470
דוא"ל: merkazato@gmail.com

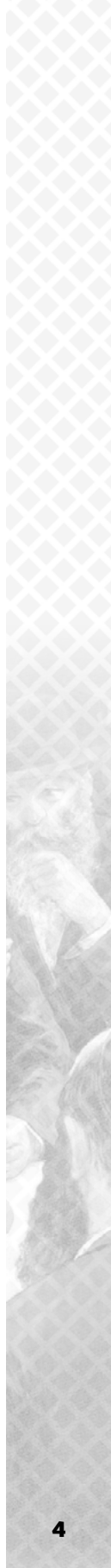
© כל הזכויות שמורות

אליך, קורא נכבד!

קרה ששאלת את עצמך שאלות על תוכנה ומהותה של ההתוועדות החסידית? היו דברים שלא מספיק הסתדרו לך? הסיפור שלפניך יפתח עבורך צוהר לעולמה הפנימי של ההתוועדות ומעלותיה הנשגבות.

שלומי, גיבור הסיפור, הינו בחור ישיבה עילוי שיוצא למסע מרתק בעקבות ההתוועדות. הוא מגלה דברים מפתיעים ונחשף לעומקים אותם לא הכיר.

"לחיים!" קריאה מהנה ומועילה.

פרק א'

שעת לילה מאוחרת. שלומי נחפז ללכת ברחוב המואר, גמרתו תחת שחיו ומשב רוח קל הרעיד את מגבעתו הישיבתית. זה עתה סיים ללמוד את מסכת ערכין בבית הכנסת של ר' חיים בשכונה הסמוכה לישיבה בה למד, ולא היה מאושר ממנו.

אחרי חורף שלם של השקעה אישית, חורף בו התמיד בלילותיו אחרי סדר ד' ללמוד את מסכת ערכין כולה – כעת יכול היה לברך על המוגמר. מחר הוא יערוך 'סיום' יחד עם חבריו. והר"מ.. בעיקר עם הר"מ, שיתחיל להעריך את שלומי, הבחור הכשרוני, בן תורה אמיתי...

קול שירה הגיע לאזניו. שלומי אהב מאוד שירים. בישיבה לא היה 'מבין' בשירים יותר ממנו. בחושיו העדינים תפס כל לחץ וכל 'קנייטש' ואהב לשתף את כולם ביופי הפנימי של השירים. לא פלא שבסעודות השבת בישיבה היו הכל ממתנים לשלומי שיתחיל לפזם ראשון את 'השירים הטובים'.

כעת, הוא זיהה מיד את השיר המתנגן: מדובר בניגון חב"די עתיק אותו שמע בדיסק ניגונים חסידיים. בהחלטה של רגע החליט ללכת בעקבות השיר והוא נכנס לבית הכנסת שמשם בקעו הקולות.

לעיניו נגלה לראשונה בחייו מחזה שמעולם לא נתקל בו. סביב שולחן צר ישבו כעשרים אברכים צעירים, פניהם אדומות ממאמץ והם דופקים במרץ על השולחן הערוך באוכל ובשתיה. "סעודת ברכות?" שאל את אחד מהם שעמד לצאת מבית הכנסת עת עמד הוא בכניסה. "לא, התוועדות" הפטיר הלה ויצא.

ריח חריף היכה בנחיריו אחרי דקה וחצי של סקירת הנעשה. "אלכוהול?" העווה שלומי את פניו. גבותיו התכווצו בכעס ומצחו חרש קמטים. "בבית הכנסת?" שאל את עצמו חצי-בקול.

אחד היושבים סביב השולחן הזמין אותו בתנועת ידו לבוא ולהתיישב. שלומי סירב והחווה בשתי ידיו לאות "זה בסדר". כעת הוא הבין שפניהם אדומות כתוצאה מהשתיה החריפה. נפשו העדינה לא יכלה להכיל זאת. הוא סב על עקביו ויצא. מהורהר.

* * *

אוצר הספרים היה ריק מבחורים כאשר שלומי נכנס. ה'סיום' כבר מאחוריו והתשבחות שהרעיף עליו הר"מ הביאו אותו להחלטה להתחיל ולסיים מסכת נוספת, בנוסף לסדרי הלימוד הנהוגים בישיבה. לא היה זה מובן מאליו, אחרי יום שלם של יגיעה ושקידה ללמוד כמה דפים נוספים במסכת שאין עוסקים בה בישיבה. אבל שלומי החליט בעקשנות שהיתה טבועה בדמו. הפעם הוא בחר את מסכת זבחים.

הוא פתח את הגמרא וקרא בקול את המשנה הראשונה,

אולם הלימוד היה קשה עליו. הריכוז היה ממנו והלאה. המראות מאמש שבו וחזרו למול עיניו והוא הרגיש שהוא מוכרח לקבל תשובה הגיונית, ברורה ומסודרת. כיצד זה יתכן שבני תורה יתנהגו כך, כאחרוני המופרעים שבשוק?

הוא שיחזר את הדמויות שישבו מסביב לשולחן. נכון, ישבו שם כמה צעירים, אבל הוא התקשה להדביק להם תווית של 'ארחי-פרחי'. ישבו שם כמה עם זקנים לבנים, או בגוון אפרפר. משהו לא הסתדר לו. מעולם הוא לא ראה התנהגות כזו – לא במשפחתו המכובדת ולא אצל הרבנים בישיבה. אולי בפורים. אבל בפורים זו מצווה להשתכר, 'עד דלא ידע'. והאמת, שגם זה הפריע לו ומעולם הוא לא התחבר ל'שיכורים של פורים' ולליהוגיהם. חג הפורים היה אצלו חג של לימוד גמרא עד כלות, ובסעודת פורים יצא ידי חובה בשתיית כוס יין. אבל לא מעבר לכך.

את חוט מחשבותיו קטעה דמות עם פאות מסולסלות בקפידה. שימי. בחור בשיעור מעליו, עדין ובעל ראש חריף שמשפחתו נמנתה על אחת החסידויות המפורסמות. הוא נכנס בצעדים נמרצים לאוצר הספרים, שלף גמרא מהארון והחל ללמוד בלהט, גומע שורה אחר שורה במנגינה מיוחדת.

תחושה לא ברורה אמרה לשלומי שלשימי יש תשובה בשבילו. הוא לא יכל לעצור בעד עצמו ופנה אליו, מפריע לו בלימודו. "שימי, אתה יודע מה זה התוועדות?" שאל-תבע.

שימי הנהן בראשו. "התוועדות חסידית, חסידים יושבים ביחד ומדברים דברי תורה" השיב, תוך שהוא מפנה אליו עיניים תמהות, כאומר: 'מה לך ולהתוועדות'. "ושותים

שתיה חריפה? משתכרים?" הטון עלה בקולו של שלומי.

שימי לא ענה. הוא קם ממקומו, ניגש למדף ופתח ספר שכריכתו לא זוהתה על ידי שלומי, והחל מקריא בהטעמה: "קדושים אשר בארץ . . ששתו לפעמים הרבה יותר מדי בסעודות גדולות . . היתה כוונתם בזה לשם שמיים כי מתוך משתה היין הוו מבדחי טובא ומתוך כך אומרים דברי תורה על השולחן הרבה מאד וכפליים לתושיה . . דמתוך שמחה מגלה החכם רזי התורה . . כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש ואז הוא יותר מוכן לגלות תעלומות חכמה . . נכנס יין יצא סוד . . שעל ידי משתה היין יצאו דברי תורה הנקראת סוד."

"מה זה הספר הזה?" שאל שלומי בחשדנות.

"שער האותיות, לגאון רבי ישעיהו הלוי הורביץ, שנודע בשם השל"ה הקדוש" השיב שימי. "גם לי הציקה פעם השאלה שאתה שאלת. ראיתי התוועדויות של חסידי חב"ד והמראות כבשו את ליבי מחד, אולם מאידך הציפו אותי בשאלות קשות על הנהגתם, בידעי שלא רק הם נוהגים כך אלא גם חסידויות אחרות. אבל שם, יש להודות, זה קצת יותר מאחרים."

"נו, אתה רואה?" השיב לו שלומי מינייה וביה, "איך אפשר לקבל כזו התנהגות?" - "פניתי לראש הכולל החסידי בשכונה בה גרים הורי ושאלתי אותו. הוא הראה לי את הדברים הקדושים הללו, ומאז אני רגוע" ענה שימי בשלווה. "אז מה אתה רוצה לומר בזה? שכל מי שיושב סביב השולחן

בהתוועדות הוא צדיק, קדוש וטהור? כולם בדרגת ה"חכם" שעליו מדבר השל"ה? הקשה שלומי.

שימי הרהר כמה רגעים והשיב: "גם אם מי שבא להתוועדות איננו מה"קדושים אשר בארץ", בכל זאת – כוונתו לשם שמיים. לו היה רוצה להשתכר גרידא – לא היה עושה זאת דווקא בבית הכנסת בהתוועדות עם חבריו החסידים".

שלומי לא נשאר חייב. "נכנס יין יצא סוד – אצל צדיקים זה דברי תורה כי הכח השכלי שיש בנפש מתחזק, אבל אצל אנשים כערכנו... אתה יודע היטב מה מתחולל בסעודות פורים אצל בחורי ישיבה!".

"יתכן" ענה שימי. "אנשים כערכנו צריכים לבוא להתוועדות חסידית ולשמוע. לא לדבר. כי אז עלול להיווצר מצב, כדברך, שבו נפלטים דיבורים לא נכונים מהפה. לכן בהתוועדות יש משפיע, חסיד מבוגר, והוא זה שמדבר דברי תורה ומעורר את לב השומעים לעבודת השם, כאשר הכל יושבים ומקשיבים, שותים בצמא את דבריו ונכונים לקבל כל אשר ישית עליהם".

"ואם הוא לא תלמיד חכם, גם אז צריך להקשיב בהתוועדות?" הקשה שלומי.

שימי סגר את הספר והחזירו למקומו במדף. "קצת ענווה, שלומי, לא תזיק לך... חייך. "תנועת הנפש של קבלה מהזולת, לא משנה מי הוא ומה הוא, בבחינת "קבל את האמת ממי שאמרה" – דורשת עבודה פנימית, ואין זה המקום והזמן לדבר על הכל. דבר אחד אנחנו יכולים להסיק משיחתנו: לא

כל דבר שאנו רואים הוא חסר מקור תורני ונובע מפריקת עול תורה. ואולי בדיוק להיפך". שימי התיישב במקומו, והמשיך באותו ניגון מיוחד בו למד קודם לכן.

שלומי שתק, מהרהר בדברים החדשים ששמע. 'לא, לא היה בעיניו מבע של ניצחון או תחושת התנשאות', חשב שלומי לעצמו. 'התשובה מנומקת, מסודרת. אבל למרות הכל, לא מספיקה לי תשובה מבחור שמעט מבוגר ממני. אני חייב להמשיך ולברר את הנושא עם תלמידי חכמים מופלגים'.

פרק ב'

אחרי היסוסים רבים, בחר שלומי לחזור דווקא לאותו המקום, לאותו בית הכנסת בו ראה את החסידים יושבים ומשתכרים סביב השולחן. ליבו אמר לו כי את התשובה האמיתית הוא יקבל דווקא שם. בינו לבינו הרהר שלומי, כי את השאלות הנוקבות הוא יוכל לשאול דווקא את מתפללי בית הכנסת החסידי ההוא. לא, הוא לא יתן להם לחמוק בתשובות מעורפלות וחצויות. הוא רוצה לדעת את האמת לאמיתתה.

בית הכנסת נראה עתה בעיניו אחרת לגמרי. חשוך למחצה, מסודר למשעי, נקי ומבריק. השולחנות ריקים מספרים, ואילו הם – מסודרים במדפים שורות-שורות כחיילים. בשולחן פינתי ישבו שני חסידים ולמדו בחברותא, ובמזרח בית הכנסת ישב יהודי מבוגר והתנועע מעל גמרא גדולה מהוצאה ישנה. 'כנראה שזה רב בית הכנסת' חשב לעצמו.

שלומי פסע פסיעה אחת קדימה, בהיסוס המלמד על בושח טבעית. רגע כמימרא לאחר מכן נעתק ממקומו בכוח, חושש שמא יתחרט, וגמא במהירות את המרחק מהכניסה המערבית לעבר מזרח בית הכנסת. והנה, הוא עומד על יד מקומו של הרב, ועיניים גדולות וטובות ננעצות בו, מוקפות במבע פנים נעים סבר ועטורות בגבות שיבה מרשימות.

"אוההמ" כחכח שלומי בגרונו. "שלום עליכם כבוד הרב, אפשר לשאול אתכם שאלה?" אמר בהססנות, והיהודי המבוגר הנהן בראשו לחיוב, תוך שהוא ממלמל "לא רב, סתם יהודי".

שלומי החליט להתעלם מהמלמול. "הייתי כאן לפני כמה ימים, נכנסתי בלי לדעת מראש לאן אני נכנס כי שמעתי מהחלון ניגון חב"די אהוב, ו... ראיתי מחזה לא מלבב במיוחד..". שלומי חש כי לחייו מסמיקות.

"אני מבין" ענה היהודי לאיטו, "אתה לא צריך לפרט. זו לא פעם ראשונה שאני שומע דברים ברוח זו. לא הייתי כאן, אבל אני מבין שראית התוועדות חסידית". – "כן, חבל שאתם לא הייתם" הפטיר שלומי, "הייתם מבינים היטב על מה אני מדבר".

"נכון, לא הייתי כאן, אולם הייתי בהתוועדות חסידית במקום אחר, משום שאחד התפקידים שלי הוא משפיע", אמר. "הזמינו אותי להתוועד במקום אחר עם קהל שאיני מכיר".

שלומי כמעט וקפץ במקומו משמחה. הוא כלא את רגשותיו, תוך שהוא מבין שיתכן מאוד שהתשובה להתלבטויותיו נמצאת אצל המשפיע. "אפשר לשאול... אהממ... מה תפקידו של המשפיע?" שאל במבוכה. הוא התיישב על הכסא מול המשפיע, נכון לשמוע כל מילה.

עיניו של המשפיע נעו אנה ואנה, כתרות אחר מענה הולם לשאלה הגדולה. 'ניכר על מבע פניו של המשפיע כי מעולם

לא טרח להסביר את מהות תפקידו ואת נחיצותו' חשב שלומי לעצמו. 'ואולי באמת התפקיד לא כל כך נחוץ?.'

"האם זה כמו משגיח? כמו רב קהילה?" ניסה שלומי למצוא דימויים מעולם התורה, כדי לסייע לתשובה לצאת מפי המשפיע. – "אינני רב הקהילה, יש רב לבית הכנסת הזה" ענה לו המשפיע מיד. "ואין זה דומה למשגיח, כי אם מדובר בתפקיד אחר לחלוטין. משפיע" הטעים היהודי באזניו, "הוא כמו כולם, כמו כל אחד אחר."

"אז מה מייחד אותנו מאחרים? מדוע הוא המדבר בהתוועדות ואילו האחרים מקשיבים לדבריו?" תהה שלומי.

"משום שזהו אחד היסודות הגדולים ביותר בחסידות – להיות מקבל" פתח המשפיע. "כמו כלי שמקבל את השפע שיורד לתוכו מלמעלה, כך על החסיד לעבד את מידותיו, לקבל את דרכי החסידים מחבירו, חסיד אחר שאותו מינו להיות המשפיע – מסיבות כאלו ואחרות. כך הוא מתחנך לקבל מאחרים, ולא להיות בטוח בדעת עצמו בלבד."

"ומה רע בכך שאדם בטוח בעצמו? אדרבה: זה מורה על כך שהוא יהודי רציני, אישיות, בעל ערכים רוחניים שאינו משתנה מהקורה בסביבתו" שאל-קבע שלומי.

המשפיע חייך בהבנה. "הבן: האדם נברא על ידי הקדוש ברוך הוא באופן כזה שמטבעו הוא אוהב את עצמו, והוא 'משוחד' באותה אהבה עצמית שמסתירה לו את חסרונותיו ומגרעותיו, במיוחד בענייני קדושה, תורה ומצוותיה. לא מן הנמנע שיהודי שעובד את ה' לבד, בלי יכולת פנימית לקבל

ביקורת מזולתו – ישעה יום יום בטעויות חמורות בעבודת השם, רק משום שאהבת עצמו מטה את שכלו הבריא להגיע למסקנות שהם שגויות בתכלית".

"והמשפיע לא משוחד באהבה עצמית?" פלט שלומי, והבין מיד כי יתכן ופגע ביהודי המבוגר שישב מולו. הוא התנצל ברפיון אך ביקש בנימוס תשובה לשאלתו העניינית.

המשפיע לא איבד משלוותו. אדרבה, מבע פניו הוכיח כי הוא מבין היטב את שאלתו ואת העומד מאחוריה. "אתה צודק בהחלט" הפתיע את שלומי, והמשיך: "בנוגע לעצמו – המשפיע אכן משוחד כמו כל אחד אחר, ולכן הוא צריך לקבל ממשפיע אחר. גם הוא מחוייב בהוראת חז"ל "עשה לך רב", ומידי פעם עליו להתייעץ עם המשפיע שלו ולהשתתף בהתוועדויות בהם משפיעים אחרים מדברים, וכך הוא יכול לתקן את עצמו ולעבוד כראוי את ה' יתברך. אולם בנוגע לאחרים, המשפיע יכול לעורר אותם מנקודת מבטו הוא ולכוון אותם לאפיקים חדשים בענייני עבודת השם".

"אז למה צריך לשתות שתיה חריפה?" חזר שלומי לעמדת ההתקפה. "אי אפשר לעורר לעבודת ה' בלי לשתות אלכוהול? מדוע בני תורה זקוקים לזה?" הגביה מבלי משים את הטון בקולו.

גם הפעם היתה תשובתו של המשפיע סדורה בפיו. "ראשית, קיימת גזירת המשקה' שנתקנה על ידי הרבי, על פיה עד גיל ארבעים, בה מגיע האדם לדרגת "בינה" על פי דברי התנאים בפרקי אבות, יש ללגום רק עד רביעית כוס שתיה חריפה ולא יותר. מי שיצרו גובר עליו והוא שותה יותר

מרביעית, יודע בכירור שאין זו הכוונה הפנימית בהתוועדות, וההוכחה הטובה ביותר לכך היא – מכזו התנהגות לא יוצא פועל טוב".

המשפיע לקח אויר, והמשיך: "שנית: בהתוועדות חסידית נדרש מכל משתתף בהתוועדות להניח את כל מציאותו בצד, לשכוח מכל חיזו דהאי עלמא, למחוק את כל מה שהוא יודע ומרגיש ומבין – ולהתעלות, להתחבר אל דרגה חדשה שבה הוא לא אחז עד היום. לשם כך, עליו לבטל מעט את תחושותיו האישיות, את הרגשת הגוף החומרי, כדי שאזני שכלו וליבו יהיו פנויים להכיל את השליכה הבאה בסולם עבודת השם האישית שלו".

פרק ג'

"מה יוצא מכך שהאדם שוכח מעצמו? הרי אז הוא לא שולט על מחשבתו, ומותר האדם מן הבהמה אין!" הקשה שלומי בחריפות. המשפיע הנהן בראשו בנועם. מבין היטב. "שאלה יפה", המהם, מרפרף קלות על שערות זקנו, תוך שהוא תר אחר מילים מתאימות לבטא את התשובה שאצורה היתה במוחו.

"ראה" אמר במתינות, "כל יהודי הוא טוב. מלא וגדוש בטוב!" הוא הדגים בידיו מעין כוס גדולה וגדושה. "וכל אחד בסגנונו הוא. אולם, כפי שאומר הפתגם החסידי החב"די הידוע: אם הטוב הוא טוב – יותר טוב לא יותר טוב? ברור שתמיד אפשר לשפר. תמיד על האדם לחשוב מה היעד הבא שלו, לאן הוא מקדם את הטוב שלו בעבודת השם. לא יתכן מצב שבו יהודי קופא על שמריו ונשאר במצב אחיד לאורך זמן. וזו אחת התוצאות הטבעיות של התוועדות חסידים: לפעול אצל האדם מצב של 'ישן מפני חדש תוציאו'".

שלומי נשם נשימה עמוקה, מנסה לעכל את המידע החדש. "מה הפשט של 'ישן מפני חדש תוציאו'? האם עליו לוותר ולבטל את כל מה שהוא היה טוב בו עד היום?".

"חלילה. לא מדובר כאן על פעולות טובות או מעשים טובים

– הם כמובן צריכים להישאר ויש להמשיך לעשותם ולקיים את מצוות השם. בהתוועדות אנחנו עוסקים במהות הטוב, בזיהוי מצב הנפש היהודית – היכן היא מונחת והאם הטוב שלה בא כתוצאה מקרבת ה' או מטבעו של האדם".

"מה רע בכך שהאדם טוב בטבעו?" התכווצו גביני עיניו של שלומי. – "אין בכך רע במובנו הפשטני, אך יש כאן רע במובן העמוק. כאשר יהודי עושה טובה לזולתו רק משום שהוא נולד בטבעו רחמן וגומל חסדים – העיקר עלול להיות חסר... ובדקות, זה 'רע'. אולם, כאשר מתחוויר לך עוצם וגודל הטוב שאתה יכול ומסוגל להגיע אליו, עד כמה הוא נעלה ועד כמה הוא טהור, משום שהטוב הזה מקורו בדרישת וציווי הקדוש ברוך הוא בתורתו הקדושה – אזי בדרך ממילא, הטוב הקודם שלך נהיה כמו רע. ההתוועדות משנה את מהות הטוב, שינבע ממקומו הקדוש והאמיתי ולא ממקומו הטבעי".

העומק שבדברי המשפיע נתן לשלומי חומר למחשבה, והוא הרהר בכך כמה דקות. שקט השתרר באולם בית הכנסת והמשפיע לא הפריע לשלומי לשקוע בהרהורים. "אחרי מחשבה, הצלחתי להבין את כוונתך" הפטיר שלומי בכנות, "אולם עדיין חסר לי להבין מה ההבדל בין 'ועד' במוסר להתוועדות החסידית – גם ב'ועד' אתה יכול להבין שהטוב הקודם שלך הוא רע לגבי היכולת האמיתית שלך!..."

"הכנות שלך טהורה, וזה יפה מאוד" העיר לו המשפיע. "הייתי אומר שבטבעך אתה מסוגל לקלוט ולהבין את העולם העמוק של החסידות. בהתוועדות" חזר המשפיע לנושא,

"זו הזדמנות לכל אחד מהמשתתפים של ההתוועדות להיות כנה עם עצמו במאת האחוזים, לא לשקר על עצמו ולא לרמות - כי רק טיפש מרמה את עצמו. לדעת היטב מה מעמדו ומצבו בעבודת השם, ולהבין שמכאן ואילך עליו להשתפר".

"והאם בלי התוועדות חסידית לא אדע את מצבי בעבודת ה'?" הרי אני יודע כמה מסכתות אני לומד וכיצד נראית התפילה שלי, ועושה באלול חשבון על המעשים טובים שלי במשך השנה, עבודת המידות" אמר שלומי ביבושת. "מה מוסיפה לי ההתוועדות שאין לי בלעדיה? האם יש צורך דווקא במשפיע ובשתיה חריפה כדי להתעלות?".

חיוך קל עלה על פניו של המשפיע. "כאשר מדובר על חסיד שנושא בתפקיד המשפיע - אין הפירוש שהמשפיע הינו מושלם ונמצא במדריגה נעלית - לעיתים, באחיזה בנקודת האמת, עדיף ללמוד מיהודי 'פשוט'. תפקידו של המשפיע מתבטא בכך שהוא מסייע להאיר באור החסידות את הנקודות החשוכות שקיימות בין כך בליבו ומוחו של כל אחד מהמשתתפים, ולצקת בכלי ההבנה, בשכל - את המקום המרום אליו צריכים להגיע. ולשם כך, אכן, יש צורך בהתעוררות פנימית אמיתית, ואת זה - בכוחו של ה'משקה' לפעול על גוף היהודי".

אצבעותיו של שלומי תופפו קלות על השולחן. משב הרוח הקריר מהמזגן הנעים לו את ישיבתו בחברת המשפיע, שהתברר כיהודי נעים הליכות, משנתו סדורה ודיבורו מתון. "נקודה נוספת שברצוני לשוחח עליה, והיא חשובה לא

פחות כחלק מההתוועדות החסידית" הוסיף המשפיע, "הוא הניגון החסידי". – "כן, זה היה המניע לכך שנכנסתי לכאן – הלכתי ברחוב ושמעתי ניגון מוכר, אז נכנסתי 'השחיל' שלומי תוך כדי דיבור. המשפיע הנהן בראשו.

"מה נראה לך ההבדל בין ניגון שמנגנים ב'זיץ' ישיבתי או בסיום החתונה – לבין אותו הניגון בדיוק אותו מנגנים בהתוועדות חסידית?" גלגל המשפיע שאלה לפתחו של שלומי. – "אין הבדל" השיב שלומי נחרצות, "הניגון מעורר את הלב באותה מידה שווה בכל מקום שמנגנים אותו".

"אמת" הסכים המשפיע עם דבריו, "הניגון מעורר תמיד כי טבעו של ניגון הוא לעורר – כל תו מוזיקלי מעורר את נשמת האדם. אולם השאלה הגדולה היא, מה קורה אחר כך... מה נשאר מאותה התעוררות הלב שחווינו כתוצאה מהניגון... אילו כל מטרת הניגון היא לשם החוויה והתעוררות הלב, התרגשות מהעוצמה הווקאלית, מהמבנה של השיר, מה'קנייטשים' שלו וכדומה, כמו ב'זיץ' או בחתונה – לא יישאר מכך כלום, לב האדם לא ישתנה". טון דיבורו של המשפיע נשאר שווה, אך נימה של החלטיות השתרבבה בין המילים.

"וכשמנגנים בהתוועדות – הלב משתנה כתוצאה מהניגון? איך בדיוק?" לא הבין שלומי.

"הניגון בהתוועדות משמש כלי לביטוי הגעגועים הגדולים של היהודי לבורא יתברך. לגילוי של נשמתו. אין זו חוויה של ניגון בצוותא – שבכל מצב חוויה זו משפיעה על נפשו של האדם – כי אמנם כולם מנגנים ביחד, אך כל אחד כאילו

מנגן בפני עצמו. מתייחד ומתאחד עם משמעותו של הניגון, מבטא בהבל הקול, בלי מילים, רק ב'תנועות' מוזיקליות, את תשוקתו העצומה לצאת מהרע – ה'טוב' הקודם בו היה מונח – ולהגיע לטוב החדש, לעולם שהתגלה לפניו בעת ההתוועדות. הניגון מעמיד את החסיד במקום שונה לחלוטין".

"איך אפשר לדעת? האם מדובר בהשערה או במשהו וודאי שאפשר לבדוק אותו?" בירר שלומי. – "הניגון פעל כאשר ישנו פועל טוב. ניתן למדוד זאת באמצעות החלטה טובה, מעשית, שנובעת מהלך רוח פנימי, מסערה רגשית ומרצון עז לבטל את המציאות האישית ולהתקרב לאלוקות. כן, בהחלט, יש תוצאה מעשית מניגונים חסידיים בהתוועדות" קבע המשפיע.

שלומי לא מיהר להגיב. הוא שקל היטב את מילותיו בטרם יקשה שוב על המשפיע. השעון תקתק והזמן לא עצר מלכת, אך שלומי הרגיש שהוא חייב למצות את הנושא עד תומו ולא לצאת מבית הכנסת החסידי עד שתהיה לו תשובה סופית ברורה ונהירה.

"אם אנסה לסכם את כל מה שדיברנו כאן", אמר בשקט, "ניתן אולי לומר שאפשר להגיע לכל המקומות האלו בנפש גם בלי התוועדות חסידית: ניגון, סערת רגשות, רצון לחיבור עם הקדוש ברוך הוא, דברי תורה, סעודת מצוה, להקשיב למוסר שהרב אומר, להבין שיש דרגה של טוב שעדיין לא הגעת אליה. אני מרגיש בהחלט שביכולתי להגיע לכל זה גם בלי לשבת בהתוועדות..." ניסה עדיין שלומי להבין.

"יתכן" לא דחה המשפיע את דברי שלומי. "אם מבודדים כל תוצאה לכשעצמה, יתכן שאפשר להגיע אליה גם בלי התוועדות חסידית. אולם כוחה האמיתי, סוד 'נשמתה' של ההתוועדות החסידית, הוא: אהבת ישראל. אהבת ישראל היא ה'כלי' שמעניק את האפשרות להיטען בהתוועדות בכל אותם תוצאות רוחניות נעלות".

"אהבת ישראל? אי אפשר לקיים את המצווה הזו בלי התוועדות חסידית?" קפץ שלומי ממקומו, כלא מסכים עם הקביעה האחרונה. פניו של המשפיע האירו באור יקרות, כמו ציפה לשאלה הזו. הוא הפך בדבריו שניות ארוכות בטרם השיב לשלומי.

פרק ד'

"בהחלט" ניתן לקיים את מצוות אהבת ישראל ללא ההתוועדות" פתח המשפיע את הנושא החדש. "עצם העובדה שה' יתברך נתן לכל עם ישראל בלי יוצא מן הכלל את המצווה הזו, ו'אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו' – ברור אם כן שכל אחד יכול, מסוגל וצריך לקיים את המצווה הזו".

שלומי נרגע. לרגע חשב שהנה, החסידים מתנשאים על אלו שאינם. הוא המתין לשמוע את המשך דברי המשפיע, שמילולו היה ברור:

"בתורת חסידות חב"ד מבואר באריכות ובמקומות רבים, יסוד שכבר נכתב בדורות קדמונים בספרים הקדושים – שבכל מצווה קיימים שלושת הרבדים: מחשבה, דיבור ומעשה. אלא שתורת חסידות חב"ד השוותה את שלושת הרבדים לשלושת שמות הנשמה: נפש, רוח, נשמה.

גם את מצוות אהבת ישראל ניתן לקיים בכל אחד משלושת הרבדים. לקיים מצוות אהבת ישראל הלכה למעשה – לאהוב יהודי שני על ידי התעניינות במצבו, לעזור לו בגשמיות בממון או בגוף, בדיוק כפי שהיינו רוצים שיתנהגו איתנו, בבחינת "ואהבת לרעך כמוך". אולם, גם קיום מצוות אהבת ישראל בפועל יכול להתפס כקיום מצוות צדקה ותו לא.

עדיין לא מחוור לנו לגמרי כי אכן היהודי אוהב את חבריו בלב שלם, כפי שהמצווה בגדרה השלם: "כמוך".

קיימת מדריגה שניה, ובה היהודי מדבר טוב על יהודי שני. קיום מצוות אהבת ישראל בדיבור מוכיחה כי היא אכן קנתה שביתה מסויימת בלב הגשמי והחומרי של היהודי מקיים המצווה, ויש כאן הרבה יותר מאשר ביצוע גרידא. כאשר יהודי עסוק בדיבור בשבחו של חבריו באזני אחרים – הוא מגלה כלפי חוץ את הטמון בליבו פנימה.

אך גם מצב כזה יכול להורות על אהבה חיצונית, שבאה לעיתים ומתרחקת לפרקים. אין אנו יודעים מה מתחולל בסתרי ליבו של אדם, ורק הוא, בינו לבין קונו, יודע את האמת האמיתית. ברור שהוא נמצא במעלה גבוהה יותר מאהבת ישראל במעשה, אבל עדיין יש לו מה להוסיף ולהעמיק בקיום מצוה זו, שהיא "כלל גדול בתורה".

העמוקה שבכולן היא קיום מצוות עשה במחשבה: כאשר היהודי טורח במחשבתו בטובתו של חברו, ומהרהר בינו לבין עצמו בקשר הייחודי שקיים בין יהודי ליהודי, בעצם זה ש"כל ישראל אחים", "כל ישראל קומה אחת שלימה" ו"כל ישראל ערבין זה לזה" בגלל היותם בניו של הקדוש ברוך הוא – מצוות אהבת ישראל נהפכת להיות חלק מאישיותו הפנימית, ועם כל מחשבה נוספת, בהתעמקות ובהתבוננות, הוא מתעדן ומשתנה. מחשבתו מתמקדת פחות בצרכיו והדרוש לו אלא יותר בקשר הנשמתי שיש לו עם כל אחד ואחד מעם קרובו של ה' יתברך.

קיום אהבת ישראל במדריגה זו – הוא גילוייה של עומק

הנשמה. במשך ימי החולין מכוסה עומק הנשמה באבק שמצטבר ובחולות שמגיעים עם רוחות העולם החומרי. אולם כאשר היהודי יושב בהתוועדות חסידית – הוא מסיר את הלכלוך שהצטבר וחושף את האמת הפנימית שלו, את הנשמה".

שלומי ישב דומם ובלע בצמא כל מילה. הוא חש כי למרות שהדברים נאמרו ללא ה'ברען' הישיבתי המוכר לו, אלא בשפה מדודה, ניכר היה כי הם נאמרים בלהט פנימי שאינו מתבטא בתנועות גוף חיצוניות. האמת קרנה מכל אות ותיבה ופילסה נתיבים לליבו. בהלך מחשבתו הישיבתי החל קושר חוטים בין דברי המשפיע הנוכחיים להסבריו אודות ההתוועדות החסידית.

המשפיע המשיך בנועם שיחו. "עצם קיומה של התוועדות מורה על אהבת ואחדות ישראל" אמר. "העובדה הפשוטה שיהודים מפנים מזמנם האישי ומטרדותיהם, באים לשבת ביחד ל"גדולה לגימה שמקרבת", מדברים זה עם זה באהבת רעים גלויה, ומקבלים החלטות טובות בענייני אהבת ישראל הנוגעות לחיי היום יום – מעצימה את מצוות אהבת ישראל בכל שלושת הרבדים. ההתוועדות מגלה את רובד ה'מחשבה' עד כמה שהוא קיים אצל כל אחד ואחד, מרחיבה את השימוש ברובד ה'דיבור' ותוקעת יתד הדק היטב בעולם ה'מעשה', שלא ישאר חלל ומקום פנוי שבו היהודי לא מקיים בכל כוחותיו את ציווי קונו".

המשפיע לקח תהלים על פי נוסח האר"י ז"ל שהיה מונח על השולחן, ופתח בסוף הספר. "קובץ מכתבים" – ראה שלומי

את הכותרת. המשפיע דפדף מעט עד שהגיע לעמוד אותו חיפש. "תקרא בקול בבקשה" תחב את הספר בידי שלומי, "זהו חלק מסיפור אותו מספר אדמו"ר הריי"ץ, הרבי הקודם מליובאוויטש".

האותיות הקטנות ריצדו מול עיניו. המשפיע סימן באצבעו על קטע מסויים, ושלומי הקריא. "דרכם של קטנים, אמר רבנו הזקן, שהם חפצים כל דבר טוב רק לעצמם ולזולת אינם דואגים, ומקפידים על שלהם, ובטבעם מקנאים במה שיש לחבריהם, ומהם גם עינם רעה בשל אחרים, והם כעסנים ונרגנים ובעלי מידות רעות. ומבנים ומבנות כאלה האב מצטער צער רב.

כשרצה האב להיטיב חינוך ילדיו, חיפש ומצא מדריך טוב מלמד בר-פועל ויתן את הילדים על ידו להדריכם ולחנכם, וכעבור איזה משך זמן הסתכל בארחות חיי ילדיו והתנהגותם הטובה באהבה ואחוה בשלום ובריעות, איש את רצון רעהו ימלא וכל אחד דואג לטובת חברו כלטובת עצמו, ומהם גם המניחים את דאגת עצמם בשביל דאגת מילוי צרכי חבריהם, אז האב נתמלא עונג ונחת רוח מהנהגות בניו ומפליא לעשות לקיים משאלותיהם נוסף על גמול הטוב אשר גומל בעדינות לבכו להמדריך והמורה דרך בדרכי החיים".

המשפיע סימן לו להפסיק. "הקטע הזה שקראת הוא משל אותו סיפור אדמו"ר הזקן – בעל התניא ושולחן ערוך 'הרב', על פעולתה של התוועדות חסידית. היא משמשת כתמרור ומסמנת את המטרה הסופית בהתוועדות החסידית – לעזור

ליהודי להפסיק להתנהג כילד קטן המחפש כל העת את טובת עצמו ולהתחיל לחשוב באמת ובתמים על טובת זולתו".

"והמשפיע... הוא המדריך, המלמד הבר-פועל?" חייך שלומי בהיסוס, בהשתמשו במילים מתוך הקטע שקרא.

"המשפיע הוא השליח של המדריך ומורה-הדרך" ענה המשפיע בפשטות וללא יומרות. "מבחינתי הרבי הוא המדריך בחיים והוא מלמד אותנו כיצד על יהודי לחיות לכתחילה באהבת ישראל. תפקידי הוא רק להיות השליח של הרבי, לבצע את תפקיד האינסטלטור" השתמש המשפיע בדימוי מעולם המעשה, "לפתוח 'סתימות' שעלולות להיות קיימות בלבבות, לגרום למתוועדים להתחבר לענין, ואז אפשר להעביר להם את דברי הרבי במילואם".

"אפשר לחשוב שכל החסידים שמשתתפים בהתוועדות מקיימים את מצוות אהבת ישראל לכתחילה" העיר שלומי בציניות.

"אכן" הסכים איתו המשפיע, "מי שלא דואג באופן אישי ומקפיד להשתמש בתרופה הנפלאה שנקראת התוועדות חסידית, ולא 'לוקח' אותה באופן קבוע, על פי המרשם המדוייק - יתכן מאוד שהוא יהיה רחוק מאוד מקיום מצוות אהבת ישראל כפי שהרבי מלמד. והיות שהיצר הרע מודע היטב לפעולה האדירה והמהותית של ההתוועדות החסידית על נפש היהודי - הוא נוקט בכל דרכי התחבולה הקיימות על מנת למנוע את קיומם של התוועדויות חסידיות ואת ההשתתפות בהם בצורה פעילה. היצר הרע לא מעוניין

שנפשו האלוקית של היהודי תהיה הדומיננטית, ולכן הוא מנסה מכאן ומשם כדי שחלילה ההתוועדות לא תפעל את תכליתה הנרצית".

המילים נעתקו מפיו של שלומי. הוא רצה כל כך להגיב, לדבר, לשאול, להקשות. אולם מחשבותיו התרוצצו במוחו בלי סדר. הוא החליט להסתפק באוצר התשובות שקיבל מהמשפיע בבית הכנסת, ולעבד במוחו את כל מה ששמע. לאחר מכן, הוא יפנה לשוחח על כך עם שימי, הבחור החסידי בשיעור מעליו בישיבה...

פרק ה'

שלומי פסע אפוף מחשבות ביציאה מבית הכנסת אל אור מנורות הרחוב הכתמתמים. "שלום עליכם, ברוכים הבאים לבית הכנסת" השיג אותו קול שכוון היישר אליו. הוא צמצם את עיניו לראות במי מדובר, שכן הקול לא היה מן המוכרים לו, והלבביות בהם היו ספוגות המילים... שבו את ליבו המלא והגדוש בסערת רגשות.

אכן כן, זהו אחד מהמתוועדים באותו לילה כאן בבית הכנסת. "אני הגבאי כאן, היית בהתוועדות" אמר האיש בחיוך, תוך שהוא מושיט לו ידו לשלום. "איך אתה זוכר?" הגיב שלומי, המום. "אני זוכר את הפנים שלך, את המבע, וזה חשוב מכל. פעם ראשונה שהיית בהתוועדות חסידיית, מה?" שאל-קבע הגבאי הנחמד.

"שמע סיפור חסידי" התיישב על ספסל סמוך, ושלומי – מטעמי נימוס – לא סיפר לו כלל על תכניתו להגיע מוקדם ככל האפשרי לאולם הישיבה. "זה סיפור אמיתי לאמיתו, שאני משנן לעצמי מאז שמעתי אותו בכל פעם שיש מודעה על התוועדות חסידיית, והיצר הרע, הוא השטן הוא מלאך המוות, וייסט דאך, מונע ומעכב". הגבאי השתמש בשפה פשוטה אך עשירה בביטויים חסידיים מקובלים ובאוצר

מילים משלו, אבל שלומי הבין למה מכוונים דבריו, וכרה
אוזן לשמע הסיפור כפי שסיפרו בחן אותו גבאי:

"היה היתה משפחה חסידית, כפרי וכפרייה תמימים וישרי-
דרך בעיירה מרוחקת ברוסיה. כמו משפחות חסידיות רבות
בימים ההם, מלבד קשר חזק עם בית הרבי ה'צמח צדק'
ואמונה פשוטה - לא היה ביטוי גדול למידת ה'חסידות'
שלהם. ולכן, איתרע מזלם וביתם הבוגרת החלה נושאת
עיניה - שלא בידיעת ההורים - להיכרות עם בחור שלא
מחצר ליובאוויטש. לא פוחד לחלוטין היה הבחור'ל, אתה
שומע? אבל גם חרדי מדי לא היה... את זקנו גילח כמנהג
המודרנים בסביבתם בעת ההיא, וכן הלאה. מבין אתה את
המצב הרוחני שלו, הלא כן?

כאשר הוריה שמעו על כך, שומו שמיים, לא ידעו היכן
לקבור את עצמם מחמת הבושה. על כן, תנאי ברור התנו
באזני הנערה: הדבר היחידי בעולם שיאפשר להם להכיר
בחתנה-חתנם - הוא שיואיל בטובו לנסוע אל כ"ק האדמו"ר
הצמח צדק בליובאוויטש ולבקש את ברכתו הקדושה
להקמת בית בישראל... וממה-נפשך" נפנף הגבאי באגודלו
בהתלהבות: "אם יברך הרבי - מאמינים הם באמונה שלימה
שבחור זה הוא חתנם, אך באם לא יברך הרבי, וכך היתה
אכן תקוותם הכמוסה-גלויה - הרי שאינם חפצים לראותו
לעולם".

"הבחור שלנו... נענה לבקשה ונסע ליובאוויצ'ה ונכנס למעון
קדשו של הרבי. ה'צמח צדק' בירך את הבחור להקמת בית
בישראל עם אותה בת, אולם תנאי התנה איתו בד' אמות של

קדושה: "בכל פעם שמתקיימת התוועדות חסידית בעיירה – הקפד להשתתף בהתוועדות". החתן הסכים מיד – אף כי לא ידע התוועדות חסידית מהי – ומיהר לחזור לבית הורי הכלה, לבשר על ברכת הרבי...

נו, תקופה קצרה לאחר מכן התקיימה שמחת הנישואין, ולאחרי כשנה נולד לזוג בן יקר למזל טוב. אולם, לא שפר עליהם הגורל, ובתום תקופה קצרה בהיותו בין החיים – חלה ונפטר למגינת לב הוריו והמשפחה כולה.

אותו אסון בדיוק קרה אצל בנם השני... כאשר בנם השלישי החל לחלות במחלה, כבר לא יכלו הכפריים לשאת זאת בליכם הרגיש והפצירו בחתנם נטול-הזקן לנסוע שוב לליובאוויטש, אל אדמו"ר הצמח צדק, לספר על האסונות הרודפים דווקא אותם למרות שקיבלו את ברכתו הקדושה להקמת הבית.

אך נכנס החתן לחדרו של הרבי, ויפתח הרבי וישאלהו: "ואת התנאי – קיימת?"...

כשפניו נפולות, השיב החתן בשלילה.

לאחר שהתעשת, אזר אומץ ושיתף את הרבי בתחושותיו: "אספר את כל אשר אירע. בתקופה שאחרי הנישואין, אכן הקפדתי לבוא לכל התוועדות חסידית. אולם אט אט הרגשתי שאין ההתוועדות אלא בזבוז-זמן: החסידים שותים משקאות חריפים, שרים ורוקדים, מספרים סיפורים... הרוח, שהיתה זרה לי, גרמה לכך שהדרתי את רגלי מההתוועדויות".

הביט בו אדמו"ר הצמח צדק בעיניו המקיפות תבל ומלואה

ויורדות חדרי בטן. בביאור נרחב שיבר את אזני הצעיר, כי בתורת הסוד מבואר אודות שם מ"ה – אחד ממילויי שם ה' – שהוא המקור להמתקת הגבורות בחסדים. והיה ובבית דין של מעלה נגזר על יהודי פלוני גבורות – אסונות וכדומה – יש באפשרותו למלט נפשו מן האסון כאשר 'ימתיק' את הגבורות. וכיצד ימתיק?

כשיהודים יושבים יחד בהתוועדות חסידית, ואומרים 'לחיים ולברכה' – הרי סופי-התיבות של מילים אלו יוצר את התיבה מ"ה, וזו פעולה הגורמת המתקת הגבורות. יוצא אם כן, שבכל פעם שיהודים אומרים 'לחיים' ומברכים זה את זה – מקבלים היושבים בהתוועדות מלוא חופנים מברכות ה', בשפע רב. "ועל כל זה ויתרתי" ... אמר החתן לעצמו בקול שבור ונוגה..."

גבות עיניו של שלומי התכווצו. הסיפור היה מרתק, קולח, והמסר היה חד וברור. אולם לזה הוא לא ציפה – ביאור קבלי במשפטים קצרים ומנוסחים שפתח בפניו זווית חדשה ולא נתפסת בכלי השכל האנושי. זווית חסידית, מיסטית, שקשורה רק לאמונה לשהטת ויוקדת. להגיע להתוועדות כדי לפתוח שערי שמים... לבטל גזירות... להמתיק גבורות...

"יוצא אם כן שלהתוועדות יש סגולה רוחנית – שלא קשורה לעבודה האישית של המתוועד" אמר חצי-בקול, ספק לעצמו ספק לעומד מולו. "מה אמרת?" שאל הגבאי בחביבות. שלומי חזר שוב בקול על המסקנה שהסיק מהסיפור אותו שמע כעת – מסקנה שהיתה שונה לחלוטין מהכיוון אליו חתר המשפיע בדברו עימו.

הגבאי ביקש את רשותו באמצעות אצבעותיו, קם ונכנס לבית הכנסת וחזר במהרה עם ספר תהלים קטן. "אהל יוסף יצחק" קרא שלומי את הכתוב בכריכה. הגבאי דפדף במהירות לסוף הספר, ושלומי קלט בזווית עיניו שורות צפופות. אותו 'קובץ מכתבים' שהמשפיע הראה לו קודם.. והגבאי דפדף לאחד העמודים אותו חיפש. "או, מצאתי. את המכתב הזה כתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ, הרבי הקודם מליובאוויטש, בו הוא מתאר מעמד שפעם ישבו החסידים בהתוועדות. לאחר שחזרו על דברי חסידות, התחילו לשוחח בשיחות קודש, הביאו 'משקה' לשולחן, ו.. הנה, תקרא בקול את ההמשך". שלומי קרא. "בתוך הדברים, עמד אחד החסידים שהיה לא- עלינו בעל יסורים באיזה מחלה אשר הרופאים לא מצאו לו מזור, והתחיל לבכות ולבקש ברכה מאת המתוועדים - שיברכוהו ברפואה שלימה.

איזה מהחסידים כשמעם בקשת החסיד התחילו לשחוק ממנו, וכי אנחנו בכוחנו לברך, מה ראית על ככה? ואחדים גם התרעמו עליו שהוא מאמין באנשים פשוטים כמוהם, כי הברכות שייכות רק ליחידי סגולה, צדיקי הדור.

אבל החסיד לא שת ליבו אליהם, והרבה עוד להפציר, ומתוך התחננותו נתעורר מאד ויבכה בדמעות שליש מעומקא דליבא".

שלומי שאף אויר, והמשיך לקרוא בקול: "פלוגת החסידים הנ"ל, בראותם שחברם מתאמץ בבקשתו, התחילו לנגן, בחשבם אשר בזה ישקיטו וירגיעו רוחו.

אז הכריז כבוד קדושת רבנו הזקן "שא", וידמו המנגנים, וגם החסיד הבוכה חדל לבכות. ויאמר רבינו הזקן: "אחי ורעי, האם שכחתם אותה הפסקא אשר משמי שמיא נחיתא בטל אורות בגזרת עיריין קדישיין בסוד החבריא קדישא, תלמידי רבינו הקדוש: דאס וואס עס קען אויפטאן א חסידישער פארבריינגען – קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן" [=מה שהתוועדות חסידית יכולה לפעול – מלאך מיכאל אינו יכול לפעול].

כל חברי הועידה, בזכרם המאמר המסופר – נתלהבו בלהבת שלהבת אהבת רעים, וכולם כאיש אחד התכוננו לברך את אחיהם החסיד בברכת רפואה שלימה".

שלומי התיק את עיניו מהספר, תולה עיניים שואלות בגבאי החסידי. "המשפט של מלאך מיכאל לא מובן לי בכלל, איך יתכן שברכה של יהודי רגיל תהיה נעלית יותר ממה שמיכאל שר החסד מסוגל לתת ולהעניק?" שלומי היה נסער, כמו פעמים רבות בימים האחרונים...

"נכון, בשכל אנושי זה לא כל כך מסתדר" ענה, "אבל דווקא הסיפור הזה, ורבים כמותו במשך הדורות מאז, מוכיח שאכן – ברכתו של יהודי לחבירו בעת התוועדות פועלת ישועות בקרב הארץ, בפועל ממש. אנו לא מבינים בניסים, ולא מבינים במלאכים – ומי שכן מבין במלאכים וניסים אלו הם רבותינו נשיאי החסידות, והם אלו שגילו לנו את הפן הזה בברכה ואיחול תוך כדי התוועדות חסידית".

הגבאי קם ממקומו. "אולי כל הסיבה שנחשפת להתוועדות החסידית היתה כדי שתבין, שיש דברים שאי אפשר להבין

ובכל זאת הם קיימים ונוכחים בעולם הזה הגשמי, ואם רק
נפקח את עיני השכל ואת עיני החומר שלנו – נגלה אותם
ממש מולנו, לידינו, כפי שהם לאמיתתם על פי תורת אמת”.

פרק ו'

"הייתי" רוצה להמשיך ולשוחח איתך על הנושא" אמר שלומי לגבאי החביב, "אבל אני ממחר מעט..."

"נו, בסדר" הפטיר הגבאי. "תוכל לפגוש אותי כאן בין מנחה למעריב בדרך כלל. תדע לך שעל כל העניין של התוועדות חסידית יש הרבה מה לדבר" חתם ונפרד ממנו לשלום.

שלומי נחפז בדרכו. הוא עבר כמה רחובות, חצה במעבר החצייה ונכנס בשערי הישיבה. רגליו נשאו אותו לאוצר הספרים, ושם, כצפוי, פגש את שימי. הוא ישב ולמד בניגון, אותו ניגון לבבי שבו למד מאז הכיר אותו שלומי. שימי הרים את עיניו לשמע הפסיעות וחיך בנעימות למראה שלומי. "נו, כבר קיבלת תשובות לכל השאלות שלך?" התעניין.

"הבנתי שאני לא מבין" הפטיר שלומי, והאכזבה נשמעה בקולו. "הכל נשמע לי כל כך מיסטי, לא מחובר למציאות, קשה מאוד להבין את זה בשכל".

שימי הקשיב בקשב רב למילים היוצאות מפיו של שלומי. הוא לא מיהר לענות, אלא הרהר לכמה רגעים ואחר לאט: "ואת דברי רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא אתה כן מבין?".

"מה?! הופתע שלומי. "למה כוונתך?". – "יש משנה פשוטה בפרקי אבות, שם אומר התנא הקדוש רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא כמה מילים שנשגבות מבינתנו, ונלאיתי למצוא מי שיסביר במילים הגיוניות את משמעות דבריו". שימי דיבר ביקוד אש, ושלומי מעט נבהל למשמע סגנון דבריו. מאזניו הרגישות לא נמלטו ההדגשה של שימי במילים "התנא הקדוש", לאמור: דבריו מקובלים עלי גם אם איני מבין אותם לאשורם.

"עשרה שיושבים ועוסקין בתורה, שכינה שרויה ביניהם" אמר שימי בניגון 'שלו', "שכינה שרויה ביניהם. פעם הרגשת את השכינה נמצאת בהיכל בית המדרש? ב'חבורה' שלך? בלימוד ה'קצות' עם החברים לכיתה?".

בינו לבין עצמו, שלומי הודה כי מעולם לא חשב על כך. "אז מה אתה רוצה להוכיח?". – "שרק מי שמתוודע לעולם המושגים החסידי, יכול להבין את המשמעות, ובעקבות זאת גם להבין את נושא ההתוועדות".

"מה הקשר בין זה לבין התוועדות?" שלומי באמת לא הבין. – "בהתוועדות יושבים עשרה יהודים ועוסקים בתורה, מדברים דברי תורה, ועוסקים בדרכי הבאת התורה לתוך חייהם, יש שם השראת השכינה!" אמר שימי בהחלטיות.

"למה אתה מדבר כל כך בתוקף...?" הגיב שלומי, "אני יכול לשמוע את דבריך גם בלי הטון התקיף...". הוא התיישב מולו, מחליט לא לצאת מ'אוצר הספרים' (בלי נדר...) בלי תשובה הגיונית, שכלית, קרה, נטולת רגשות.

"אני מדבר בתוקף כי קצת מרגיז אותי ההתייחסות שלך לעניין כל כך נעלה וקדוש. אתה חוקר את זה במשקפיים הגיוניות, שכליות, בקרירות, בלי רגשות, כאילו אין לך נשמה, כאילו אתה פרופסור למחקר התרבות החסידיית..."

שלומי נדהם. בדיוק כך הוא ניגש לבחון את הנושא... "על סמך מה אתה קובע זאת?" שאל את שימי בלי קול.

"לא צריך הרבה כדי להבין זאת" ענה לו שימי. "גם אני שאלתי בעבר את השאלות שלך, אבל היחס שלי היה אחר לחלוטין. אי אפשר לבקר מנהג של יהודים, של חסידים מדורי דורות, בלי הכבוד הראוי, בלי הרגש הנכון שמתלווה לשאלות ולבדיקה שאתה עורך". שלומי שתק.

"ובמיוחד שדווקא להתוועדות יש מקור מהמשנה. מקובל מפי בעל התניא, ששמע מרבותיו פתגם נוסף הקשור לדברי המשנה אודות השכינה ששרויה בין עשרה שעוסקים בתורה – שאילו נמצא מלאך אחד עומד במקום שיש בו עשרה מישראל ביחד, גם אם הם לא מדברים דברי תורה (!) תיפול עליו אימה ופחד בלי גבול".

"מדוע? הרי הם לא מדברים בדברי תורה?" תמה שלומי בקול.

"כי המלאך מרגיש ומכיר את השכינה ששורה עליהם. כתוצאה מכך, הוא היה מתבטל ממציאותו לגמרי! אז נכון שאנחנו לא מלאכים, אבל מותר לנו קצת להבין את הגובה הרוחני של יהודי, ושל עשרה יהודים ביחד, ובפרט – כדברי המשנה – אם הם יושבים ועוסקים בתורה". שימי נעמד

ממקום מושבו, והחל מהלך מצד לצד ברחבי אוצר הספרים, ונראה לשלומי כחוכך בדעתו האם לומר לו דברים נוספים או להסתפק במה שאמר עד עתה.

הוא החליט. "ההתוועדות החסידית גורמת ופועלת על היהודי שמתתף בה את "ההכאה הכללית". כאשר משתתפים בהתוועדות חסידית, יש כבר ההחלטה בנפש ואת ההרגשה של הצורך להשתנות. זה נובע במפורש מהשראת השכינה, שמזרימה כוחות וחיות לנפש היהודי בעת ההתוועדות. גם אם לא מרגישים זאת מיד, בתקופה שלאחר מכן ניתן לייחס התעוררות רוחנית להשתתפות בהתוועדות בימים שקדמו לה."

"וזה מספיק, ההשראה הזו? מה עם מעשי האדם? מה עם לימוד התורה יום יום? מה עם החלק שלי, שמגיע ממני, שתלוי בי?" הקשה שלומי. "זה נראה לי מידי קל - ואולי, בהסתייגות, גם לא נכון - לומר שהתוועדות פועלת את ההתעוררות, בה בשעה שאני לא עושה כלום מצדי".

שימי הנהן בראשו, כמסכים. "נכון. הנשמה של המשתתפים בהתוועדות מתעוררת, כמו אותה בת קול שיוצאת ומכרזת בכל יום "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה", ואת זאת שומעת הנשמה ומתעוררת ללימוד תורה. כאשר האור האלוקי שורה ונמצא בגלוי בהתוועדות, בדרך ממילא הנשמה מתעוררת. אולם, כל זה מהווה רק הקדמה והכנה".

"הקדמה והכנה למה? ללימוד התורה?"

- "להכל. היית פעם בהלם מוחלט?" שאל לפתע שימי שאלה

שלא מן העניין. שלומי הנהן, לא מבין לאן חותר שימי. –
”כשאדם נמצא בהלם מוחלט, הוא לא מסוגל לחשוב על
פרטים. כל כולו מונח בהפתעה או בדבר שגורם לו מעין
שיתוק מחשבתי.”

כך גם בהתוועדות: עצם השהיה בהתוועדות מביאה ליהודי
את הביטול הכללי. מעין הלם מוחלט לתאוותיו ומשאלותיו
הגשמיים והחומריים. כמו מכה רצינית שמישהו מקבל
והוא לא מסוגל להניע את עצמו ברגעים הראשונים.

לאחר מכן, אחרי הביטול הכללי שיש ליהודי שמשתתף
בהתוועדות – צריך להגיע לשלב הבא, שהוא בעצם השלב
העיקרי: עבודה פרטית, בסדר מסודר, ב”סור מרע ועשה
טוב”. לקבל החלטות טובות בתחומים בהם צריך להימנע
מעשיית רע או להתחזק בקיום מצוות ומעשים טובים.

ההתוועדות החסידית מעירה את האדם משינה רוחנית
עמוקה, כמו קוראת לו להשיל מעליו את התרדמת הרוחנית
בה הוא שרוי, ומראה לו נתיב רוחני מואר בו יוכל ללכת
בבטחה. כל זה נובע מהיכולת הרוחנית הנפלאה שקיימת
בהתוועדות, מהשראת השכינה שנותנת ומעניקה כח
לכל יהודי באשר הוא לגלות את נשמתו במעמד יהודים
נוספים. שימי סיים את המונולוג הארוך, שנאמר תוך כדי
הליכה מצד לצד ובנפנופי ידיים.

פניו של שלומי הסמיקו. ”אתה מעניק הרגשה לא נעימה”
מחה באזני שימי, ”אני מסכים לתוכן דבריך, אבל קשה
לי עם העובדה שעד היום לא נחשפתי למהלך החשיבה
החסידית. זה כמו לבוא ולשנות בתוכי מוסכמות ותובנות,

לשנות את דרך החיים שלי, אני מרגיש לא מספיק ראוי
ולא מספיק עובד השם לאור כל הדברים שגיליתי בימים
האחרונים..."

שימי הקשיב דומם. מבע פניו השתנה, וחיוך גדול עלה על
לחייו. "ראה שלומי, אני מחזיר בחזרה את המילים הבוטות
בהן התבטאתי אך לפני כמה דקות. אתה ממש לא חוקר
בקרירות ובאדישות, אלא 'נכנסת' לתוך הנושא... ממש
נוגע לך העניין, אפילו הרבה יותר ממני, ואני מלא הערכה
כלפייך. דומני שעליך לפנות בנושא למישהו מוסמך יותר
ממני, והוא יענה לך על מה שהעלית כאן כעת..."

פרק ז'

גלגלי הרכב גמאו עשרות ומאות קילומטרים על גבי הכבישים הבינעירוניים, הרטובים והחלקים מהגשמים שירדו עד לפני שעה קלה. ר' נטע ישב לצד הנהג ואחז בידו חוברת בעלת שורות צפופות. שלומי ניסה לקלוט ממקום מושבו מאחור מה תוכן החוברת, אך ללא הצלחה. מחשבותיו נעו כמעט במהירות נסיעת הרכב... כל העת התחבט האם נכונה עשה כשהסכים להצטרף לנסיעתו של המשפיע הידוע ר' נטע לעיירת פיתוח אי-שם בצפון הארץ.

מול עיניו של שלומי עמדה מטרה נעלית ונשגבה: גילוי האמת. או יותר נכון: הכרת האמת. הוא חש שההסברים, עד כמה שהיו נכוחים וברורים מפיהם של המשפיע בבית הכנסת, שימי והגבאי החביב, החלו לחלחל ועם חלק מהמסרים הוא מוכן להסכים, אך לא לגמרי. הוא גמר אומר בליבו שהנסיעה הזו לא תהא לחינם. היא תשנה את חייו. בעקבותיה הוא יחליט האם מקומו הנוכחי בחיפוש קרבת אלוקים הוא טוב ונכון, או שמא עליו לחפש את אשר איותה נפשו במחוזות אחרים.

אחרים? כעת הוא עצמו חלק מאותו "מחוז אחר"... ברכב שנשלח על ידי בית חב"ד באחת מעיירות הפיתוח, על מנת

להביא את ר' נטע להתוועדות עם קהל ששומר תורה ומצוות באופן חלקי או מסורתי.

שלומי כבר פגש באי-אלו יהודים שנמנים על אותם חוגים והמסתעף מהם בטיולי 'בין הזמנים' וכיוצא בזה, אך מעולם לא ראה התוועדות חסידית עם קהל כזה, שלא נמנה על באי בית המדרש באופן קבוע. הצעתו של שימי קסמה לו והציתה את חבלי הדמיון במוחו: להצטרף לר' נטע, המשפיע המפורסם, להיות בן לווייתו ולנצל את הקירבה לבירורים.

"עוד כמה דקות נשארו לנו על מנת להגיע ליעד?" התעורר לפתע ר' נטע מלימודו. – "כמה דקות" ענה הנהג, בחור צעיר שכפיפה לבנה משמחה משפחתית נחה על ראשו בארעיות-מה.

ר' נטע הודה לו על המידע. "אנחנו נוסעים כעת להתוועדות חסידית" אמר-מלמל ספק לעצמו ספק לנוכחים ברכבו, "והתוועדויות עם קהל מיוחד כמו אצלכם – הם ההתוועדויות שאני הכי אוהב להיות בהם".

"מה ההבדל בין התוועדות כזו לבין התוועדות עם קהל ביתי?" שאל שלומי בקול שנמהלו בו בושה טבעית וסקרנות בוערת גם יחד.

"שאלה טובה שאלת" ענה ר' נטע בנועם וזמזם לעצמו את המילים "שאלה טובה שאלת" שוב ושוב, במנגינה של שיר לכת חסידי, תוך שהוא מנסה לנקות את השמשה הקדמית מהאדים שדבקו בה. "שמעת פעם את המילים "שמשא אכולא ניחא"?" שאל את שלומי.

"שמשא אכולא נייחא? לא, אבל התרגום מובן ופשוט: השמש נחה (או: מאירה) על הכל" ענה שלומי בקול רפה, לא מבין לאן חותר ר' נטע.

"ה' יתברך ברא את השמש עם תכונה בסיסית שהיא לא 'עושה תנאים' או 'פרוטקציות' על מי היא מאירה ועל מי לא. קרני השמש יכולים לנוח במידה שווה על כל החפצים שנמצאים בחלל העולם הזה, בשמים ובארץ, דומם, צומח, חי ומדבר - השמש מצידה שולחת קרני אור שיכולים להאיר בכל מקום ועל כל דבר. מבחינתה של השמש, אין הגבלה לאן להאיר, והאור הוא אותו אחד בכל מקום.

בזה האור שונה מהריח: כל ריח שונה בהתאם לאקלים שסביבו. כשיש מים חיים - הריח הוא טוב. אך במקום אשפה - הריח נורא ואיום... מה שאין כן האור - הוא מצד עצמו לא מושפע מהאקלים שסביבו. אור השמש מאיר על תריס ונכנס דרך החרך שבו, ומאיר על האשפה ולא מושפע מהריח שלה."

הנהג הפנה את הרכב שמאלה בכניסה ליעד. "אבל, בכל זאת אנחנו רואים שיש הבדל בפעולה של אור השמש על זכוכית נקיה ומבריקה - לעומת פעולת אור השמש על דומם אטום כמו עצים או אבנים. האור שמאיר על הזכוכית מרובה יותר מאשר על האחרים.

וגם באור שמאיר על הזכוכית - יש הבדל גדול אם הזכוכית נקיה או שמא לא. נכון, תמיד הזכוכית תאיר, אבל אין ערוך לאור הנקי והטהור שמאיר על זכוכית מבהיקה עד שהיא עצמה נהיית מאירה לאחרים. אתה בטח מכיר את משחק

הילדים המסוכן, לשרוף ניירות באמצעות זכוכית בחום השמש...".

שלומי הנהן במקומו, ממשיך לטהות לאן חותר ר' נטע. "כך גם ההתוועדות חסידית. היא בבחינת "שמשא אכולא נייחא". האור הרוחני שנמצא בהתוועדות משפיע על כל מי שיושב בו. הנה, תיכף אנחנו מגיעים ותוכל לראות את פעולת ההתוועדות על כל אחד מהיושבים".

נהג הרכב דומם את המנוע ופתח את הדלת שלצידו. משב רוח קרה נכנס מבעד לדלת ושלומי הידק את הצעיף שלצווארו. דבריו של ר' נטע דמו בעיניו בינתיים לחידה סתומה. הוא לא השלים את דבריו מחמת קוצר הזמן. נו מילא, בחזור הוא מקווה להשלים איתו את הנושא.

שלומי נכנס אחרי ר' נטע לאולם, ואחרי כמה דקות של התמקמות והתאקלמות במקום החדש והזר להם, החל ר' נטע נושא את דבריו. שלומי ישב ללא ניע. ר' נטע המשיך בדיוק מאותו מקום בו דיבר איתו כששוחחו ברכב.

"התוועדות חסידית היא כמו שמש שמאירה על כל העולם. כל מי שנמצא בהתוועדות חסידית מקבל וסופג מהאור הרוחני של ההתוועדות.

ההתוועדות עוזרת לכולם, אפילו לזה שחושב שהוא נכנס הנה באקראי. ובאמת, העובדה שמישהו נכנס - אפילו בדרך אגב - להתוועדות חסידית הרי זה לא "במקרה" אלא בהשגחה פרטית. מה' מצעדי גבר כוננו, וה' עוזר לכל יהודי שלא יידחה מפני האור האלוקי. גם על אחד שנכנס במקרה

– האור הזורח פועל גם עליו.”

הראשים מסביב הנהנו כמו בקצב מוסכם. העיניים של האנשים היו ממוקדות בר' נטע, שהיה נינוח ושליח כאילו הוא מדבר אל בחורים בישיבה גדולה ולא אל קהל שזה עתה הכיר לראשונה בחייו.

”אבל כמו שיש הבדל בין זכוכית נקיה לזכוכית לא נקיה בפעולה של אור השמש, האם היא יכולה להאיר דרכה עד שהזכוכית נהפכת בעצמה לאור שמאיר על אחרים – ומי כילד לא ניסה להדליק ניירות עם זכוכית באור השמש...” חזר ר' נטע על אותו המשל, וניכר היה שהקהל מזדהה עם הדברים, ”או שמא הזכוכית מלוכלכת ולא נותנת לשמש לעבור דרכה. כשמגיעים להתוועדות חסידית – צריכים להסיר את כל הכיסויים וה'לכלוכים' שאוטמים ומפריעים לאור הרוחני להתקבל אצלנו, כדי שהוא יוכל לעבור אחר כך, דרכנו, לאחרים.”

ר' נטע איחל ”לחיים” על כוסית משקה לכל הנוכחים. שלומי ראה איך כולם מאחלים בחזרה ”לחיים”, והנה ר' נטע פוצח בניגון חסידי שמח ועליו, מוחא כפיים בלהט תוך שחיוך נסוך על פניו. הוא נעמד על מקומו על מנת ליצור קשר עין עם כל אחד מהמסובים והשרה אווירה שמחה וידידותית, ”גם עלי”, חשב שלומי לעצמו, מופתע. הוא ראה את המחזה הנפלא כאילו 'מהצד' ועיניו נצצו.

הנה, גם הוא חשב שנכנס להתוועדות חסידית 'באקראי', אז בבית הכנסת החב"די, כזכוכית אטומה ומלוכלכת, לא נותן אפשרות לאור הרוחני של ההתוועדות להתקבל אצלו, אך

מה' מצעדי גבר כוננו. האור הרוחני והאלוקי שבהתוועדות פעל עליו תזוזה רוחנית. הנה, עובדה: זו הפעם השניה שהוא משתתף בהתוועדות וכעת זה אחרת לגמרי... הוא מרגיש בנוח, דברי התורה, ה'ווארטים' החסידיים, נשמעים לו טבעיים, כוסיות ה'לחיים' לא מפריעים לו, והכי חשוב: הנסיעה הארוכה כלל לא נדמתה בעיניו לביטול תורה, אף שבמהלכה הרהר כמה פעמים מה לו נגרר להרפתקה החסידית הזו...

שלומי הרגיש שהנה, גם דברים רוחניים תופסים אצלו מקום בלב. הוא החל מעט להבין את המשמעות של השראת השכינה במקום שבו יהודים יושבים יחד, כזכוכיות מצוחצחות ונקיות, ככלי קיבול לאור רוחני, לקדושה, ליראת שמיים.

פרולוג

י"ט כסלו. חג הגאולה של האדמו"ר
הזקן - "בעל התניא".

שלומי יושב בהתוועדות החגיגית
שנערכה בבית הכנסת. הוא מנגן עם
כולם את הניגונים המיוחדים, ומתעורר
לפעולה חיובית בעקבות דברי
ה'משפיע' שמתוועד.

רוחו טובה עליו. הוא מאוד שמח, שמח
שהוא כאן..

